

JSP

Internet programiranje
IV godina, ETF Banjaluka

Servlet tehnologija

▶ prednosti:

- prenosivost na različite računarske platforme i Web servere
- efikasno izvršavanje
- jednostavno čitanje podataka sa forme
- jednostavno čitanje header-a HTTP zahtjeva
- jednostavno postavljanje HTTP statusnog koda i header-a odgovora
- jednostavno korištenje *cookie-ija* i rad sa sesijama
- jednostavno dijeljenje podataka između servleta
- jednostavno pamćenje podataka između različitih zahtjeva

▶ nedostaci:

- dizajn stranica (HTML) i programska obrada (Java) su pomiješani u istim datotekama
- teško je razdvojiti funkcije dizajnera i programera – oba modifikuju iste datoteke – dizajneri nisu programeri
- svaka promjena u izgledu stranice zahtijeva kompajliranje servleta

JSP ideja

► HTML + dinamički elementi

```
<html>  
...  
<h4>Dobrodošli, <%= username %></h4>  
Danas je <%= new java.util.Date() %>.  
...  
</html>
```

The diagram illustrates the concept of JSP by showing a code snippet with two callout boxes. A blue box labeled 'HTML tagovi' (HTML tags) has arrows pointing to the opening and closing tags of the HTML document (<html> and </html>) and the opening and closing tags of the h4 element (<h4> and </h4>). Another blue box labeled 'dinamički elementi' (dynamic elements) has arrows pointing to the dynamic content expressions <%= username %> and <%= new java.util.Date() %>.

JSP realizacija

- ▶ JSP stranice se konvertuju u servlete koji generišu upravo onakav izlaz kakav je specificiran u JSP fajlu
- ▶ JSP

```
<html>
...

<h4>Dobrodošli, <%= username %></h4>

Danas je <%= new java.util.Date() %>.

...
</html>
```

org.apache.jasper.runtime

Class HttpJspBase

java.lang.Object

└ javax.servlet.GenericServlet

└ javax.servlet.http.HttpServlet

└ org.apache.jasper.runtime.HttpJspBase

- ▶ servlet

```
public class SomeServlet extends ... {

    public void doGet(...) {
        ...
        out.println("<html>");
        ...
    }
}
```

JSP realizacija

- ▶ dobijeni servlet se kompajlira i poziva
- ▶ rezultat njegovog izvršavanja je tražena JSP stranica
- ▶ sekvenca događaja:
 - smještanje stranice u odgovarajući direktorijum Web servera
 - Web klijent prvi put traži datu stranicu
 - Web server na osnovu nje generiše servlet, prevodi ga i pokreće
 - naredni zahtjev za istom stranicom – pozivanje generisanog servleta
- ▶ generisanje servleta, njegovo kompajliranje i pozivanje je zadatak aplikativnog servera !!!

Prednosti JSP tehnologije

- ▶ pomoću JSP-a se ne može uraditi ništa novo što se ne može postići i pomoću servleta, ali JSP tehnologija olakšava:
 - pisanje samog HTML koda
 - čitanje i održavanje HTML koda
- ▶ pomoću JSP tehnologije moguće je:
 - koristiti standardne alate za dizajniranje HTML stranica
 - podijeliti posao između dizajnera (koji koriste HTML) i Java programera
- ▶ JSP ohrabruje
 - odvajanje Java koda koji predstavlja sam sadržaj, od HTML koda pomoću koga se sadržaj prezentuje

Mogućnosti JSP tehnologije

- ▶ dvije varijante:
 - napisati npr. N linija Java koda direktno u JSP stranice
 - napisati ovih N linija u odvojenu Java klasu i 1 liniju u JSP stranicu koja koristi objekat date klase ili samu klasu
- ▶ druga opcija je mnogo bolja:
 - razvoj – odvojena klasa se piše u Java okruženju (editor ili IDE), ne u HTML okruženju
 - *debug*-ovanje – ako postoje sintaksne greške, primijetiće se odmah tokom procesa kompajliranja
 - testiranje – jednostavnije testiranje Java koda
 - višestruko korišćenje – ista klasa se može koristiti za više stranica

JSP – osnovna sintaksa

▶ HTML Tekst

```
<H1>Blah</H1>
```

- šalje se dalje klijentu – prevodi se u servlet kod koji je sličan sljedećem:

```
out.print("<H1>Blah</H1>");
```

▶ HTML Komentari

```
<!-- Komentar -->
```

- isto kao u HTML-u: šalju se klijentu

▶ JSP Komentari

```
<%-- Komentar --%>
```

- ne šalju se klijentu

Vrste dinamičkih elemenata

- ▶ **izrazi (expressions):**

```
<%= java_izraz %>
```

```
<%= new java.util.Date() %>
```

- ▶ **skriptleti (scriptlets):**

```
<% java_kod %>
```

```
<% for (int i = 0; i < 10; i++) ... %>
```

- ▶ **deklaracije (declarations):**

```
<%! java_deklaracija %>
```

```
<%! int a; %>
```

- ▶ **direktive (directives)**

```
<%@ direktiva attr="..." %>
```

```
<%@ page contentType="text/plain" %>
```

JSP izrazi

```
<%= java_izraz %>
```

```
<html>
```

```
...
```

```
<h4>Dobrodošli, <%= username %></h4>
```

```
Danas je <%= new java.util.Date() %>.
```

```
...
```

```
</html>
```

u pitanju je izraz, dakle
ne završava se sa ;

za izraze koji nisu tipa String
automatski se poziva toString()

JSP skriptleti

```
<% java_kod %>
```

```
<html>
```

```
...
```

```
<% if (Math.random() < 0.5) { %>
```

```
Dobar dan!
```

```
<% } else { %>
```

```
Dobro veče!
```

```
<% } %>
```

```
...
```

```
</html>
```


JSP skriptleti

```
<html>
...

<table border=1>
<tr>
    <td>R.br.</td>
    <td>Ime</td>
</tr>
<%
String names[] = {"Marko", "Nikola", "Igor", "Vladimir", "Dejan"};
for (int i = 0; i < names.length; i++) {
%>
<tr>
    <td><%= i %></td>
    <td><%= names[i] %></td>
</tr>
<% } %>
</table>

...
</html>
```

skriptlet se ugrađuje direktno u kod generisanog servleta; tako je brojač petlje **i** vidljiv i u okviru drugog skriptleta (on se nalazi "unutar" for petlje)

JSP skriptleti

- ▶ skriptlet sam po sebi ne generiše HTML
- ▶ ako je potrebno da generiše HTML, može se koristiti predefinisana promjenljiva "out"

Trenutno vrijeme:

```
<%
```

```
    out.println( String.valueOf( date ) );
```

```
%>
```


JSP deklaracije

<%! java_deklaracija %>

- ▶ definisanje metoda ili atributa servlet klase – izvan metode za obradu zahtjeva

<%! int hitCount = 0; %>

atribut servlet klase;
samim tim
dostupan je u
višestrukim doGet()
ili doPost() pozivima

```
<%! private int getRandom() {  
    return (int) (Math.random() * 100) ;  
}  
%>
```

JSP deklaracije

- ▶ korištenje ovako deklariranih varijabli, u opštem slučaju, nije dobra praksa
- ▶ “JSP stranica” će se obično izvršavati kao jedna instanca u višestrukim nitima
- ▶ mogućnost interferencije niti – sve niti će raditi nad istom (jednom) promjenljivom
- ▶ ako se moraju koristiti promjenljive – trebala bi se izvršiti sinhronizacija – ovo može bitno uticati na performanse
- ▶ u opštem slučaju, svi neophodni podaci bi trebali da se nađu u *session* ili *request* objektima
- ▶ promjenljive koje se deklarišu unutar skriptleta (npr. `<% int i = 45; %>`) ne predstavljaju problem jer se deklarišu kao lokalne i nisu dijeljene

JSP direktive

`<%@ direktiva attr="..." %>`

- ▶ omogućavaju kontrolu strukture generisanog servleta
- ▶ tri osnovna tipa direktiva:
 - page direktive
 - definiše stranica–zavisne attribute
 - Language, Extends, Import, contentType, info, session, isThreadSafe, autoflush, buffer, isErrorPage, pageEncoding, errorPage, isELIgnored
 - include direktive
 - uključuje zadatu stranicu u postojeću
 - taglib directive
 - deklarise tag biblioteku koja sadrži korisnički definisane akcije koje se koriste na stranici

JSP direktive

▶ page direktive

```
<%@ page contentType="text/html" %>
```

```
<%@ page import="java.util.Vector" %>
```

▶ include direktive

```
<jsp:include page="asd.html"/>
```

- uključuje stranicu u momentu zahtjevanja strane

```
<%@ include file="asd.jsp" %>
```

- uključuje stranicu u momentu kada se stranica prevodi u servlet

<jsp:include> i <%@ include>

Sintaksa	<jsp:include page="...">	<%@ include file="...">
Kada se stranica uključuje	U momentu zahtjevanja strane	U momentu prevođenja u servlet
Šta se uključuje	Izlaz stranice	Sadržaj datoteke
Broj rezultujućih servleta	2	1

<jsp:include>

▶ sintaksa

```
<jsp:include page="Relative URL" />
```

▶ upotreba

- više puta koristiti iste JSP, HTML, ili obične tekst dokumente
- dozvoliti promjene uključenog sadržaja bez promjene osnovnih JSP strana

▶ napomene

- JSP sadržaj ne može da mijenja osnovne stranice – koristi se samo izlaz uključenih JSP stranica
- ne treba zaboraviti znak / na kraju taga
- relativne URL adrese koje počinju sa znakom / se interpretiraju relativno u odnosu na Web aplikaciju, a ne relativno u odnosu na root servera
- moguće je uključiti fajlove iz WEB-INF direktorijuma

<%@ include >

▶ sintaksa

- <%@ include file="Relative URL" %>

▶ upotreba

- upotreba više puta istog JSP sadržaja

▶ napomene

- serveri ne provjeravaju da li postoje promjene uključenih fajlova
- zato je potrebno promijeniti i osnovne JSP fajlove svaki put kada su i uključeni fajlovi promijenjeni

JSP page direktiva

- ▶ pruža informacije na visokom nivou o samom servletu koji se izvršava nakon JSP stranice
- ▶ može kontrolisati:
 - koje se klase importuju
 - koju klasu servlet nasljeđuje
 - koji MIME tipovi se generišu
 - kako se obrađuje multithread
 - da li servlet pripada sesiji
 - veličinu i ponašanje izlaznog bafera
 - koja stranica obrađuje neočekivane greške

JSP page direktiva

- ▶ **import atribut**

- ▶ **Sintaksa**

```
<%@ page import="package.class" %>
```

```
<%@ page import="package.class1,...,package.classN" %>
```

- ▶ **upotreba**

- generisanje import naredbe na vrhu definicije servleta

- ▶ **napomene**

- JSP stranice se mogu nalaziti bilo gde na serveru, ali klase koje se koriste u okviru JSP stranica moraju biti u uobičajenim servlet direktorijumima
- .../WEB-INF/classes ili
- .../WEB-INF/classes/package
- ▶ Preporuka je da se uvijek koriste paketi za klase koje se koriste u okviru JSP stranice!

JSP page direktiva

- ▶ **contentType i pageEncoding atributi**

- ▶ **sintaksa**

 - `<%@ page contentType="MIME-Type" %>`

 - `<%@ page contentType="MIME-Type; charset=Character-Set" %>`

 - `<%@ page pageEncoding="Character-Set" %>`

- ▶ **upotreba**

 - specificiraju MIME tip stranice generisane od strane servleta koji je nastao od JSP stranice

- ▶ **napomene**

 - vrijednost atributa se ne može izračunati u vrijeme zahtjeva

JSP page direktiva

- ▶ **session atribut**

- ▶ **sintaksa**

```
<%@ page session="true" %> <!-- Default --%>  
<%@ page session="false" %>
```

- ▶ **upotreba**

- da se označi da neka stranica ne pripada sesiji

- ▶ **napomena**

- ako se ništa ne navede, stranica je dio sesije

JSP page direktiva

- ▶ **isELIgnored atribut**

- ▶ **sintaksa**

```
<%@ page isELIgnored="false" %>
```

```
<%@ page isELIgnored="true" %>
```

- ▶ **upotreba**

- kontrola da li se JSP Expression Language (EL) ignoriše (true) ili normalno obrađuje (false)

- ▶ **napomena**

- ako web.xml specificira verziju servleta 2.3 (JSP 1.2) ili raniju, default je true
- ako web.xml specificira verziju servleta 2.4 (JSP 2.0), default je false

JSP page direktiva

- ▶ **errorPage atribut**

- ▶ **sintaksa**

```
<%@ page errorPage="Relative URL" %>
```

- ▶ **upotreba**

- specificira JSP stranicu koja obrađuje bilo koji izuzetak koji se dogodio na tekućoj stranici

- ▶ **napomene**

- izuzetak koji se dogodio je automatski dostupan dizajniranoj error stranici u obliku "exception" promjenljive
- web.xml fajl dozvoljava definisanje error stranica na nivou aplikacija

JSP page direktiva

▶ **isErrorPage** atribut

▶ sintaksa

```
<%@ page isErrorPage="true" %>
```

```
<%@ page isErrorPage="false" %> <!-- Default --%>
```

▶ upotreba

- specificira da li se trenutna stranica može izvršavati kao error stranica za neku drugu JSP stranicu

▶ napomena

- nova predefinisana promjenljiva exception se kreira i dostupna je u okviru error stranica
- ovakav rad treba ne treba praktikovati
- trebalo bi eksplicitno obraditi što je moguće više izuzetaka
- uvijek treba provjeriti unesene podatke

JSP page direktiva

▶ **isThreadSafe** atribut

▶ sintaksa

```
<%@ page isThreadSafe="true" %> <!-- Default --%>  
<%@ page isThreadSafe="false" %>
```

▶ upotreba

- da se naglasi sistemu da kod nije threadsafe, tako da sistem može da spriječi konkurentne pristupe kodu
- rezultat – servletu se prenosi da implementira SingleThreadModel

▶ napomene

- može prouzrokovati lošije performanse u nekim situacijama
- može prouzrokovati nekorektan rezultat u drugim

▶ ovaj atribut nije potreban – moguća je sinhronizacija

- `synchronized(this) {}`
- dobijaju se bolje performanse u okruženju sa velikim saobraćajem

JSP page direktiva

- ▶ **extends atribut**
- ▶ sintaksa
 - `<%@ page extends="package.class" %>`
- ▶ upotreba
 - da specificira klasu roditelja servleta koji se dobija od JSP stranice
- ▶ napomene
 - koristiti sa ekstremnom pažnjom
 - uobičajena upotreba je da bi se naslijedile klase koje daje proizvođač servera, a ne da bi se nasljeđivale sopstvene klase

Predefinisane promjenljive

ime	tip
request	HttpServletRequest
response	HttpServletResponse
out	JspWriter
session	HttpSession
application	ServletContext
page	(this)

response

- ▶ HttpServletResponse povezan sa odgovorom klijentu
- ▶ dozvoljeno je postavljanje HTTP statusnih kodova i zaglavlja odgovora (*response headers*)

out

- ▶ out je baferovana verzija `PrintWriter`-a (pod nazivom `JspWriter`) koji se koristi za slanje odgovora klijentu
- ▶ moguće je podešavanje veličine bafera, kao i njegovo potpuno isključivanje pomoću `buffer` atributa `page` direktive
- ▶ out se koristi skoro isključivo u skriptletima, jer se JSP izrazi automatski smještaju u izlazni tok

session

- ▶ HttpSession objekt povezan sa sesijom
- ▶ sesije se kreiraju automatski, tako da je ova varijabla već povezana čak iako nema ulazne reference na sesiju
 - izuzetak je ako se koristi session atribut page direktive kako bi se isključilo praćenje sesija. U tom slučaju pokušaj pristupanja session varijabli rezultira generisanjem poruke o grešci od strane servera u momentu prevođenja JSP strane u servlet

application

- ▶ objekat klase `ServletContext` koji služi za komunikaciju servleta i aplikacionog servera
- ▶ uobičajena upotreba je za smeštanje globalnih promenljivih uz pomoć metoda `setAttribute()/getAttribute()`

page

- ▶ sinonim za ključnu reč this

JSP tagovi

- ▶ JSP tagovi posjeduju:
 - start tag
 - tijelo
 - end tag
- ▶ start i end tagovi se sastoje iz imena taga koje se nalazi unutar znakova `< i >`, s tim da end tag ima i znak `/` iza `<`
- ▶ imena tagova imaju znak `:`, pri čemu dio prije ovog znaka opisuje tip taga
`<some:tag> body </some:tag>`
- ▶ ako tag nema tijela, start i end tag se mogu spojiti u jedan
`<some:tag/>`

JSP tagovi

- ▶ dva tipa tagova:
 - predefinisani tagovi
 - tagovi iz eksterne tag biblioteke
- ▶ predefinisani tagovi počinju sa **jsp:** nizom karaktera

jsp:plugin tag

- ▶ Ako je aplet realizovan sa JDK 1.1 ili 1.02 (da bi ga izvršavali i veoma stari čitači)
 - izvršava se u skoro svakom čitaču
 - koristi se APPLET tag
- ▶ ako je aplet realizovan sa Java 2 okruženjem.
 - izvršava se u skoro svakom čitaču
 - koriste se OBJECT i EMBED tagovi
 - ova opcija je pojednostavljena pomoću jsp:plugin taga

jsp:plugin

```
<jsp:plugin type="applet" width="475" height="350">
```

```
</jsp:plugin>
```

- ▶ sintaksa slična APPLET tagu – dobijaju se OBJECT i EMBED tagovi
- ▶ Napomena
 - JSP element i imena atributa su case sensitive
 - Sve vrijednosti atributa moraju biti između “” ili “”

Primjer

- ▶ podaci se unose preko HTML formi
- ▶ koristi se ista klasa/metoda kao kod servleta – `request.getParameter()`
- ▶ mogu se automatski smještati u zadati objekat – JavaBeans

```
<html>
```

```
...
```

```
<% if (request.getParameter("username") != null) { %>  
Vrijednost parametra: <%= request.getParameter("username")  
%>  
<% } %>
```

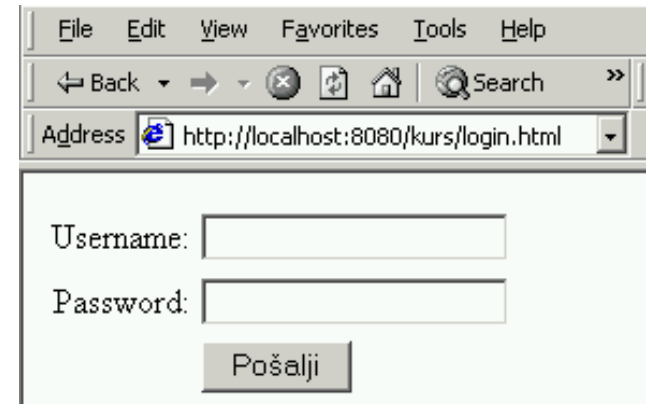
```
...
```

```
</html>
```


JavaBeans

```
public class User {  
    public void setUsername(String x) {  
        username = x;  
    }  
    public void setPassword(String x) {  
        password = x;  
    }  
  
    public String getUsername() {  
        return username;  
    }  
    public String getPassword() {  
        return password;  
    }  
  
    private String username;  
    private String password;  
}
```


A screenshot of a web browser window. The address bar shows the URL `http://localhost:8080/kurs/login.html`. The browser has a menu bar with File, Edit, View, Favorites, Tools, and Help. Below the menu bar is a toolbar with Back, Forward, Stop, Home, and Search buttons. The main content area displays a login form with two text input fields: "Username:" and "Password:". Below these fields is a button labeled "Pošalji" (Send).

JavaBeans

▶ Java bean klasa:

- moraju imati podrazumijevani (zero-argument, prazan) konstruktor – ovaj zahtjev se može ispuniti eksplicitnim definisanjem takvog konstruktora ili izostavljanjem svih konstruktora s parametrima
- ne bi trebalo da ima public promjenljive instanci (polja)
- vrijednosti atributa treba da se dobijaju/postavljaju pomoću geter i seter metoda – getXxx i setXxx
- ako klasa ima metod getTitle koji kao rezultat vraća String, kaže se da klasa posjeduje String property nazvanu title
- boolean properties koriste isXxx umjesto getXxx

▶ beanovi se postavljaju u uobičajeni Java direktorijum

.../WEB-INF/classes/package

JavaBeans

▶ jsp:useBean:

- u najjednostavnijem slučaju, ovaj element pravi novi bean
- način korišćenja:

```
<jsp:useBean id="beanName" class="package.Class" />
```

▶ jsp:getProperty

- ovaj element čita i prikazuje vrijednosti definisanih bean property-ja
- način korišćenja:

```
<jsp:getProperty name="beanName" property="propertyName" />
```

▶ jsp:setProperty

- ovaj element mijenja vrijednost bean property-ja
- način korišćenja:

```
<jsp:setProperty name="beanName" property="propertyName" value="propertyValue" />
```

jsp:useBean

▶ sintaksa

```
<jsp:useBean id="name" class="package.Class" />
```

▶ upotreba

- dozvoljava instanciranje Java klase bez eksplicitnog Java programiranja

▶ napomene

- interpretacija:

```
<jsp:useBean id="book1" class="net.etfbl.Book" />
```

- može se dobiti i pomoću skriptleta

```
<% net.etfbl.Book book1 = new net.etfbl.Book(); %>
```

▶ jsp:useBean prednosti:

- jednostavnije je dobijati vrijednosti objekata iz zahtijevanih parametara
- jednostavnije je dijeliti objekte između stranica ili servleta

jsp:getProperty

▶ sintaksa

```
<jsp:getProperty name="name" property="property" />
```

▶ upotreba

- dozvoljava pristup bean property-ijima bez eksplicitnog Java programiranja

▶ napomene

```
<jsp:getProperty name="book" property="title" />
```

- je ekvivalentno sa sljedećim JSP izrazom

```
<%= book.getTitle() %>
```


jsp:setProperty

▶ sintaksa

```
<jsp:setProperty name="name" property="property"  
    value="value" />
```

▶ upotreba

- dozvoljava postavljanje bean property-ija bez eksplicitnog Java programiranja

▶ napomene

```
<jsp:setProperty name="book" property="title" value="Java"  
    />
```

- je ekvivalentno sljedećem skriptletu

```
<% book.setTitle("Java"); %>
```

jsp:setProperty

- ▶ simbol "*" se može upotrijebiti za vrijednost property-ija atributa jsp:setProperty da bi se postiglo da:
 - se vrijednost dobija preko parametara zahtjeva koji ima isto ime kao i ime property-ija
 - izvršava se jednostavna automatska konverzija tipova

```
<jsp:useBean id="book" class="net.etfbl.Book" />
```

```
<jsp:setProperty name="book" property="*" />
```

- ▶ ovo je ekstremni primjer za realizaciju "form beans" – objekata čiji se property-iji popunjavaju prilikom slanja forme
 - ovaj proces se može podijeliti između više formi, tako da svaka forma popunjava određeni dio objekta

JavaBeans

login.jsp

```
<form action="result.jsp">
Username:
  <input type="text" name="username">
Password:
  <input type="password" name="password">
  <input type="submit" value="Prijava me">
</form>
```

GET /result.jsp?username=marko&password=***

result.jsp

```
<jsp:useBean id="user" class="net.etfbl.User"/>
<jsp:setProperty name="user" property="username" param="username"/>
<jsp:setProperty name="user" property="password" param="password"/>
<html>
...
</html>
```

JavaBeans

```
<jsp:useBean id="user" class="net.etfbl.User"/>

<jsp:setProperty name="user" property="username" param="username"/>
<jsp:setProperty name="user" property="password" param="password"/>

<html>

...

<% if (user.login()) { %>
    Uspješno ste se prijavili!
<% } else { %>
    Niste se uspješno prijavili!
<% } %>

...

</html>
```

koristimo user kao da je u
pitanju JSP deklaracija

JavaBeans

- ▶ kod u JavaBeans
- ▶ ograničiti Java kod u jsp stranicama
 - razdvajanje vizuelnog dijela koda od programskog dijela
- ▶ efikasniji Java kod u klasi nego u jsp stranici:
 - sintaksne greške se vide prilikom kompajliranja klase, a ne prilikom ponovnog učitavanja stranice
 - testiranje se lakše izvodi iz komandne linije/integrisanog okruženja, nego iz jsp stranice
 - ponovna upotreba u drugim stranicama/projektima

Opseg vidljivosti

- ▶ application
istu instancu beana dijele svi korisnici aplikacije (sajta)
- ▶ session
svaki korisnik aplikacije (sajta) ima svoju instancu
- ▶ request
svaki zahtjev za stranicom ima svoju instancu
- ▶ page
svaka stranica ima svoju instancu
- ▶ specificira se u `<jsp:useBean>` elementu

```
<jsp:useBean id="user" class="somepackage.User"  
  scope="session"/>
```

Rad sa sesijama

- ▶ promjenljiva session
- ▶ HttpSession klasa